

міжнародному рівні, так і між суб'єктами національної авіаційної сфери.

Література

1. Україна і світове господарство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/12090613/ekonomika/povitryano-kosmichniy_tranzit

2. Авіаційна і аерокосмічна промисловість [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrexport.gov.ua/ukr/prom/ukr/30.html>

3. Україна – авіаційна держава. Проблеми та перспективи розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-2F939F6ADE9D/list-B8AFBC4326>

УДК 004.031:55(043.2)

Пономарьова А.М., Демяненко К.В., студенти,
Факультет історії, етнології і права,
Вінницький державний педагогічний
університет ім. М. Коцюбинського, м. Вінниця
Науковий керівник: Яременко О.І., к. н. з держ. упр., доцент

ПРОБЛЕМА ІДЕНТИФІКАЦІЇ ПОНЯТТЯ «ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТ» ЯК ОБ'ЄКТА ПРАВОВІДНОСИН

Сучасний стан суспільного розвитку характеризуються тим, що у всі сфери діяльності людини стрімко увійшли інформаційні технології. Розвиток кіберпростору ставить перед юридичною наукою ряд проблем. Збільшення обсягів інформації та швидкий розвиток сучасних засобів комунікації зумовило появу нових можливостей для її використання в житті суспільства. Впровадження комп'ютерних технологій для обробки, передачі, зберігання і використання інформації спричинило виникнення нового поняття «електронний документ». У зв'язку з цим актуалізується проблема врегулювання відносин, пов'язаних зі створенням, передаванням, одержанням, зберіганням, обробленням, використанням та знищенням інформації у формі електронного документа.

Серед сучасних наукових досліджень, в яких започатковано аналіз цієї проблеми, слід відзначити праці таких вчених, як: О.А. Баранова, В.М. Брижка, М.М. Дутова, Р.А. Калюжного, І.В. Клименка, В.С. Цимбалюка та інших.

Метою статті є аналіз поняття «електронний документ» як об'єкта правовідносин.

В юридичній літературі електронний документ визначають як: 1) інформацію, зафіксовану на електронних носіях, яка містить реквізити, що дають змогу її ідентифікувати; 2) документ, утворений певними та компетентними установами, підприємствами, організаціями, посадовими особами, а також громадянами, зміст якого становлять юридично значимі відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі й навколишньому природному середовищі, що зафіксовані на електронному носії (магнітний диск, лазерний диск тощо), який використовується для запису та зберігання інформації за допомогою електронно-обчислювальної техніки; 3) набір записаних даних у вигляді, що читається комп'ютером, для яких: існує визнана учасниками електронного документообігу або затверджена компетентними органами процедура, яка допомагає однозначно перетворити ці дані на документ традиційного режиму; визнання зазначеної процедури учасниками системи електронного документообігу шляхом традиційного (письмового) документа, або така процедура, санкціонована уповноваженим державним органом. Специфіка електронного документа полягає, зокрема, в тому, що особа здатна сприймати його лише за допомогою спеціальних технічних та програмних засобів [1, с. 135].

У вітчизняній юридичній науці існує кілька дефініцій електронного документа. Зокрема, М. М. Дутов визначає електронний документ як такий, інформація в якому представлена у електронній формі, включаючи обов'язкові реквізити документа, у тому числі й аналоги власноручного підпису (електронний цифровий підпис) [2].

Легітимне визначення електронного документа знайшло закріплення в Законі України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 р., який встановлює основні організаційно-правові засади електронного документообігу, використання електронних документів, визначає засади державного регулювання електронного документообігу, регулює застосування електронного цифрового підпису як обов'язкового реквізиту електронного документа, визначає правовий статус копії та оригіналу електронного документа тощо [3]. Відповідно до зазначеного закону електронний документ визначається як документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа (ст. 5).

Таке законодавче визначення, на наш погляд, є неповним і не відображає його специфічну (електронну) природу. У зв'язку з цим важливою проблемою є подальше вдосконалення норм щодо

визначення поняття сутності електронного документа, його характерних ознак, що відрізняють його від традиційного документа. В процесі нормативного регулювання відносин щодо обігу електронного документа необхідно врахувати таку характерну особливість, як можливість створення довільної кількості копії у разі пересилання документа декільком адресатам або його зберігання на різних електронних носіях інформацій. Тому однією з основних вимог до оригіналу є наявність можливості перевірити його цілісність. Це можливо зробити шляхом вдосконалення врегулювання відносин в сфері застосування електронного цифрового підпису.

Правове регулювання обігу електронного документа має здійснюватися з урахуванням специфіки відносин, що виникають у зв'язку з використанням сучасних інформаційних (автоматизованих) систем, тобто організаційно-технічних систем, в яких реалізується технологія обробки інформації з використанням технічних і програмних засобів.

Таким чином, закріплення поняття «електронний документ» в чинному законодавстві України потребує подальшого вдосконалення. При цьому необхідно враховувати досвід інших країн, таких як США, Велика Британія, Швеція, Естонія, які тривалий час приділяють значну увагу регулюванню в цій сфері. Водночас слід продовжити розбудову **інтегрованої системи е-документообігу**, яка забезпечить обіг документів та скоротить термін підготовки й ухвалення рішень в системі державного механізму, що може бути предметом подальших досліджень в цьому напрямку.

Література

1. Чекотовська О. Е. Основні підходи до розуміння категорії «електронний документ» / О. Е. Чекотовська // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 134-137.

2. Дутов М. М. Правове забезпечення розвитку електронної комерції: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.04 / НАН України; Інститут економіко-правових досліджень. – Донецьк, 2003. – 17 с.

3. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон від 22 травня 2003 року № 851/ Україна. Закон // Голос України. – 2003. – № 119. – С. 10-11.